

Вважаємо, що варто визнати самоврядування пріоритетним напрямком виховної роботи школи-інтернату. Школа-інтернат разом з притаманними їй особливостями соціалізації та системою самоврядування є тією основою, яка компенсує вихованцям тимчасову відсутність сімейного оточення і почуття домівки.

Таким чином:

1. Вміло використовуючи формування самоврядувальних дій старшокласників, їх індивідуальність, спеціально організований соціум і власну активність, школа-інтернат здійснює відповідну корекцію й забезпечує всебічний розвиток своїх вихованців. Цьому у великій мірі сприяють належні умови у школі для навчання, праці і відпочинку – діти повністю забезпечені матеріально, всебічним контролем за здоров'ям і фізичним розвитком, кваліфікованим педагогічним керівництвом.

2. Специфічна особливість складу учнів корегується внесенням відповідної специфіки до загальноприйнятих педагогічних форм і методів розвивальної, виховної й навчальної роботи.

3. Формуючи національно свідому, внутрішньо вільну, всебічно розвинену особистість, школа-інтернат приділяє велику увагу формуванню самоврядувальних дій старшокласників, оскільки вони інтегрують моральні, етичні, національні та патріотичні риси характеру, не допускаючи споживацького підходу до життя.

Література

1. Аралова М. Психологические особенности общения со взрослыми и сверстниками выпускников школ-интернатов: Автореф. дис. ... канд. псих. наук. – М., 1991. 22с.
2. Галузинський В. Учніське самоврядування в школі та класі// Педагогіка: теорія та історія. К., 1995. с. 126-128.
3. Доценко Т. „Крок за кроком до дитячого самоврядування” Методичний посібник для координаторів та лідерів дитячого самоврядування //Херсон: ТОВ „Атлант”, 2003р.
4. Кобзар Б., Постовойтов Є. Шляхи підвищення соціальної відповідальності вихованців шкіл-інтернатів// Дефектологія, 1997. №1.- с. 48-52.
5. Кобзар Б. Демократизація суспільства і шкільне самоврядування// Освіта України. 2000. №8. с. 11.
6. Оржеховська В. Ціннісні орієнтири учнівського самоврядування// Педагогічна газета. – 2003. №6 – с. 3.
7. Оржеховська В. Сучасні проблеми учнівського самоврядування// Педагогічний вісник . – 2006. – №4.
8. Чугаєвський В. Соціальна адаптація дітей з шкіл-інтернатів через учнівське самоврядування// У зб. „Соціальна педагогіка і адаптивність особистості”/ Ред. В. Слюсаренко, Київ. меж регіон. ін-т удоск. вчит. ім. Б. Грінченка. – Суми: Мрія, 1994. – с. 410-413.

УДК 811+378.12

Ю.П. Шевченко

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ КУРСАНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Пріоритетним завданням вищих навчальних закладів є забезпечення можливості використання творчого потенціалу. XXI століття вимагає всебічно розвиненої особистості, розкриття її задатків і нахилів. Держава забезпечує

можливості щодо вибору діяльності, створює передумови для прояву природних здібностей. Творчі завдання на заняттях дають змогу майбутнім офіцерам виступати в нових соціальних ампуа, займати ролі, які відрізняються від ролі учня, тобто це особлива сфера, де можна задовольняти особистісні потреби власного „Я”.

Аннотация. Приоритетным заданием высших учебных заведений является обеспечение возможности использования творческого потенциала. XXI век требует всесторонне развитой личности, раскрытия ее задатков и наклонов. Государство обеспечивает возможности относительно выбора деятельности, создает предпосылки для проявления естественных способностей. Творческие задания на занятиях дают возможность будущим офицерам выступать в новых социальных ампуа, занимать роли, которые отличаются от роли ученика, то есть это особая сфера, где можно удовлетворять личностные потребности собственного „Я”.

Annotation. The main task of higher educational establishments nowadays is giving each person an opportunity to use his/her own creativity. The XXI century demands that a teacher should upbring a multi-sided developed personality. The government should provide a person with an opportunity to choose the activity which is interesting for a person.

Швидкі темпи розвитку суспільства, характерні для останніх років, необхідність працювати у екстремальних надзвичайних ситуаціях, впровадження нових технологій – усе це потребує докорінних змін у системі виховання майбутніх офіцерів із урахуванням їх творчих можливостей. Лише творча особистість спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань вищих навчальних закладів МНС України.

XXI століття вимагає від педагога виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань. Держава при цьому повинна забезпечити можливості щодо вибору діяльності, до якої особа проявляє зацікавленість, створити необхідні передумови для прояву її природних здібностей.

Як показує досвід викладання іноземної мови у Черкаській академії пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, у творчій діяльності особливо яскраво розкриваються природні потреби курсантів, зокрема в активній діяльності та самоствердженні.

Творчі завдання на заняттях дають змогу майбутнім офіцерам виступати в нових соціальних ампуа, займати ролі, які відрізняються від ролі учня, тобто це особлива сфера, де юнаки та дівчата можуть задовольняти особистісні потреби в самоперевірці, самооцінюванні власного „Я”. Завдання, що вимагають використання уяви, власних талантів, творчого підходу – умова для розширення світогляду, для самостійного творчого пошуку, для поглиблення емоційного сприйняття сучасного життя.

Психологи стверджують, що сучасне молоде покоління нічого не хоче відкладати на потім. Вони бажають жити сьогоднішнім днем, а не готуватися до життя. Їхні інтелектуальні, творчі, комунікативні потреби мають задовольнятися негайно, а, отже, саме творчі завдання на заняттях надають їм таку можливість.

Викладач іноземної мови повинен розуміти, що метод „зазубрювання” тем не є ефективним. Тобто потрібно змусити курсантів мислити, поглиблювати свої знання, зміцнювати набуті на шкільних уроках навички та вміння, розвивати свої здібності, формувати самостійність.

На заняттях з іноземної мови зміст, методи й організаційні форми роботи, зауважує О. Худяков, можуть бути менш регламентовані, ніж на заняттях, скажімо, з технічних дисциплін. Педагог має можливість побудувати роботу цікаво, задовольнити потреби кожного вихованця в активності, самодіяльності, у спілкуванні з однолітками.

Сучасна система виховної роботи базується на ідеї гуманізму, оновлення, демократичності і передбачає низку основних аспектів: ідею реалістичних цілей виховання та різнобічний розвиток особистості, який базується на її здібностях та обдаруваннях; ідею самовизначеності учня – процес інтеграції окремих позитивних якостей в єдине ціле; ідею спрямування особистості – центр усієї виховної роботи повинен бути спрямований на учня, а не програми виховання; ідею добровільності, щоб викладач допомагав вияву у вихованців інтересу, прагнення до саморегуляції природних сил, власної ініціативи й творчості у виконанні дій.

Життєвість і ефективність процесу виховання визначаються тими рушійними силами, які живлять його досягти накреслене. Рушійними силами процесу виховання, як зазначає Л. Коптовець, є внутрішні суперечності та намагання позбутися їх. Серед них слід виділяти ситуативні та загальні, природні та нав'язані кимось ускладнення у процесі виховання та самовиховання.

За А. Підкашатним виховання творчої особистості здійснюється лише шляхом активності самої людини. Розвиток особистості через діяльність вимагає від педагога відчуття меж міри особистої участі в діяльності курсантів. Вирішальним для сприятливого розвитку особистості є внутрішній стан, що визначає його ціннісне ставлення до об'єктів діяльності. Курсанти не повинні відчувати себе об'єктом професійних зусиль.

Слід зазначити, що закономірності педагогічного процесу діють у гармонійній єдності із законами природи та законами розвитку людства. Закономірності виховного процесу описують внутрішні його суттєві суперечності, зв'язки та взаємозв'язки.

Провідне місце в організації занять з іноземної мови відіграють принципи виховання, які розглядаються в єдності із загальними принципами народної освіти. Принципи виховання, тобто вихідні положення, що впливають із закономірностей виховання, визначають загальне спрямування виховного процесу, основні вимоги до його змісту, методики та організації та мають об'єктивний характер.

Сучасна педагогічна наука переглядає традиційні принципи виховання, переосмислює їх з урахуванням сучасних вимог до національного виховання в Україні. При визначенні принципів виховання вчені намагаються поєднати традиційні досягнення з новими ідеями в теорії виховання.

Так, учені В. Лозова, А. Троцько пропонують як керівництво до дій такі основні принципи виховання: принцип гуманізму виховання; принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців; принцип цілісного підходу до виховання.

Як показує досвід, виховання творчої особистості відбувається тільки у процесі включення її в діяльність. Виховання не є можливим без стимулювання активності особистості, що формується. У процесі виховання педагог повинен проявляти високий гуманізм і повагу до своїх вихованців, однак повагу необхідно поєднувати з високою вимогливістю. Необхідно розкривати перед курсантами перспективу їхнього росту, допомогти їм добиватися успіху, пояснювати, як їм можуть знадобитися ті чи інші знання та навички. Сучасний педагог має враховувати вікові та індивідуальні особистості курсантів, а також здійснювати виховання у колективі і через колектив.

У свої творчій діяльності на заняттях з іноземної мови курсанти не просто відтворюють те, що засвоюють. Завдяки своїй унікальності і неповторності, вони

розвиваються, доповнюють знання та навички, вдосконалюють їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки і методика, яка базується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення курсантів, багатстві вражень, становленні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності. Тому принципове значення має розгляд педагогічного процесу як цілісної системи безперервної освіти.

Найхарактернішими особливостями занять з іноземної мови у Академії пожежної безпеки є невимушене, неформальне спілкування і самовираження, вільний вибір форм і засобів діяльності, використання їх на свій розсуд, керуючись внутрішніми мотивами. Крім того, сама організація занять є досить різноманітною, створюючи такий тип відносин, за якими сама особистість прагне максимально реалізувати власні сили і здібності.

На заняттях з іноземної мови панують особливі відносини, які найкращим чином залучають кожну особистість до активної діяльності. Уся виховна робота спрямована на розвиток творчої особистості, її ініціативи з урахуванням потреб і здібностей. Внаслідок саме такої організації діяльності курсантів виникає можливість зацікавити їх творчістю, спонукати їхнє прагнення щодо набуття необхідних прийомів та засобів, які визначають нестандартність, оригінальність.

У понятті творчість я розділяю точку зору М.Д. Левітова, який вважає, що під творчістю слід розуміти таку діяльність, внаслідок якої здійснюється щось нове, оригінальне, що відображає індивідуальну спрямованість.

Таким чином, творчі здібності курсантів ми розглядаємо як сукупність властивостей і якостей, які дозволяють здійснювати пошук, використовуючи при цьому нестандартні засоби, розв'язувати інтелектуальні проблеми з установкою на відкриття нового, невідомого для себе. До того ж, здібності до творчості – універсальна здібність особистості. Універсальність її полягає в тому, що її сформовані компоненти в будь-якому виді творчості можуть проявлятися й здобувати свій подальший розвиток в інших видах творчої діяльності.

Ефективність роботи щодо розвитку у курсантів академії творчих здібностей залежить від дотримання ряду умов. Передусім завдання, які пропонуються на заняттях з іноземної мови, повинні бути спрямовані не лише на відпрацювання правила, лексики чи граматичного явища, а містити і такі компоненти, які вимагають здогадки, нестандартного підходу, творчого мислення тощо.

Виконуючи такі творчі завдання, курсанти мають можливість розвивати творчий підхід, самостійно приймати рішення в використанні того або іншого прийому чи засобу тощо, тобто поступово виробляється творчий стиль діяльності, здійснюється розвиток уваги, здатність втілювати свої задуми у реальність.

Навчальний процес слід насичувати такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей курсантів, надавала їм максимальну свободу для творчого просування.

Переживання успіху викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, усвідомлення загальної і часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних вмінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчих здібностей особистості.

Для більш раціонального здійснення роботи щодо розвитку творчого потенціалу особистості слід спиратися на досягнення сучасної психологічної науки. Як зазначає академік В. Маляко, саме розвиток творчої особистості можливий лише за умови, коли буде забезпечена „психолізація” всього навчально-виховного процесу, тобто коли будуть створені умови для реалізації творчого потенціалу кожної особистості. Важливо допомогти курсантові пізнати себе, свої здібності, нахили. І саме впровадження ідей гуманізації в практичну діяльність з орієнтацією на творчу обдарованість дитини – основний шлях вирішення цього питання. Тому поряд із формуванням національної самосвідомості, оволодінням дітьми засобами рідної мови, історії, культури, мистецтва, народних традицій і звичаїв у центр уваги педагогічних працівників повинна бути поставлена проблема розвитку творчої особистості, використання стимулюючих засобів щодо розвитку творчих потенційних можливостей.

Ефективність роботи щодо розвитку творчої особистості значно підвищується при дотриманні таких психологи-педагогічних умов: коли створюється емоційна, доброзичлива атмосфера у процесі виконання курсантами будь-яких творчих завдань; коли творчі завдання здійснюється з урахуванням інтересів, потреб, потенційних можливостей, здібності майбутніх офіцерів тощо; коли вирішення творчих завдань пробуджує у кожного дослідницьку активність, інтерес до творчої діяльності, спонукає до успішних дій та досягнення поставленої мети.

Про розвиток творчості у курсантів свідчить яскраво виражене бажання займатися творчістю, активно-вольові дії, спрямовані на досягнення мети: творчий пошук прийомів і засобів неординарного вирішення проблемних ситуацій, які виникають у процесі діяльності, позитивні емоції при досягненні кінцевої мети, відчуття впевненості в собі, у своїх можливостях і здатність знайти вихід з проблемних ситуацій.

Формування у курсантів глибоких і стійких інтересів до творчої діяльності є однією з основних передумов не лише становлення, а й розвитку творчої особистості. Інтерес завжди викликає позитивне ставлення до відповідної галузі пізнання і тим самим створює передумови для оволодіння предметом інтересу, причому, спочатку виникає ситуативний, епізодичний інтерес, який при створенні умов завжди перетворюється в стійкий інтерес до певної сфери діяльності.

Іншою важливою складовою, яка сприяє розвитку творчої особистості, є наявність мотивації щодо досягнення успіху у процесі творчого розв'язання будь-яких проблем. Саме мотивація досягнень є однією з важливих складових, від якої залежить ефективність поведінки індивіда.

Таким чином, при підготовці майбутніх офіцерів значну увагу слід зосередити на розвитку усвідомленого спонукання їх помислів та дій до творчості, потягів та бажань оволодіти вміннями та знаннями, котрі визначають творчий пошук, нестандартне мислення, оригінальність тощо.

Діяльність педагога спрямована на виховання вільної особистості. Ця діяльність заснована на законах творчості, які передбачають залучення дітей до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізацію спілкування, успіх, можливість почуватися вільно. Творча діяльність під час занять сприяє розвитку незалежного мислення, розробці прийомів співтворчості й інтелектуальної напруги, передбачає експериментування, ігри, гнучке й гармонійне поєднання індивідуальної, групової та колективної діяльності, самостійної та педагогічно скерованої.

Одна з особливостей аудиторної творчої діяльності полягає в тому, що курсанти не бояться отримати незадовільну оцінку. Педагог має розвинути отримані знання, перетворити їх у соціальний досвід, завдяки чому у вихованців формується почуття

власної винятковості під час пошуків і створення творчих ідей. Діяльність педагога в цьому процесі має бути органічно пов'язана з діяльністю дітей, їх, настроєм і внутрішнім станом.

Ефективність педагогічного процесу під час занять з іноземної мови визначається появою таких психічних новоутворень, як самостійна творча активність; уміння свідомо та корисно використовувати свій вільний час із метою гармонійного саморозвитку; підвищення особистісного статусу курсанта; нестандартного мислення; розкриття здібностей.

Для курсантів першого та другого курсу, протягом яких вивчається іноземна мова, характерне активне ставлення до дійсності, що їх оточує, підвищена реактивність, готовність до дії. Однак вони швидко втомлюються, а це викликає необхідність урізноманітнення видів діяльності та можливість їх зміни. Дітям цього віку притаманні конкретність і образність мислення, емоційність, швидка зміна настрою. Недостатність життєвого досвіду й знань компенсується фантазією. Образність мислення, відсутність стереотипу, емоційність, естетичне ставлення до дійсності, що оточує – ці якості притаманні всім курсантам і свідчить про широкий рівень творчих здібностей вікової категорії у цілому.

Головна особливість творчої особистості – потреба у творчості, яка стає життєвою необхідністю. Суттєвим для педагогіки є розуміння дитячої творчості як процесу засвоєння матеріальних і духовних цінностей, що накопичені людством. Саме за таких умов і формується якість творчої особистості. Орієнтація в якостях творчої особистості дає змогу своєчасно виявити творчі здібності, зосередити увагу на їх розвитку, застерегти їх від згасання.

Література

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах // Обдарована дитина. – 2000. – №5. – С.8-13.
2. Балл Г.О. Про визначальні характеристики здібностей і принципи їх врахування у навчально-виховній роботі // Психологія. – К.: Дніпро, 1992. – Вип.32.
3. Баранов А.А. Развитие творческих способностей у младших школьников в изобразительной и игровой деятельности.// Развитие творческих способностей студентов и школьников на занятиях изобразительным искусством.: Межвузовский сборник научных трудов – Ростов-на-Дону, 1986. – С.115-123.
4. Барко В., Тютюнников А. Як визначити творчі здібності дитини? – К., 1991. – С.79.
5. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2 к. Кн. 2.– К.: Либідь, 2003.– 342 с.
6. Богоявленская Д.Б. Пути к творчеству. – М.: Знание, 1981. – 96 с.
7. Вільга І. Врахування сталих індивідуальних рис особистості як аспект гуманізації навчання і виховання // Педагогіка і психологія, 1998.– № 2.– С. 61-67.
8. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2002.– 575 с.
9. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання. – К.: Вища школа, 1997.– 304 с.
10. Кремень В. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку /Неперевна професійна освіта. Теорія і практика. – К., 2001. – Вип.4
11. Литвинова Н.І. Деякі аспекти підготовки учнівської молоді до творчої діяльності. Наук. метод. зб. Еколого-натуралістична творчість. – К., 2000. – Вип.1

12. Моляко В.А. Творческая одарённость и воспитание творческой личности. – К.: Знание, 1991
13. Педагогические игры :Уч. пособие – Пермь :ПГПИ, 1991. – 104 с.
14. Пономарёв Я.А. Психология творчества и педагогика. – М.: Педагогика, 1976.

УДК 371.3

С.І. Шульга

НАВЧАЛИСЯ У МУДРИХ

Анотація. В статті висвітлюється питання вдосконалення навчально-виховного процесу школи.

Аннотация. В статье освещается вопрос совершенствования учебно-воспитательного процессу школы.

Annotation. In the article the question of perfection lights up educational-educate to the process of school.

Дістервег, „учитель учителей”, відводив школі надзвичайно велику роль у житті суспільства, а вчителя вважав тією людиною, завдяки якій людство рухається вперед. На його думку, в якій я також переконана, вчитель повинен уміти процес учіння перетворювати на процес захоплювання. Він має любити викладання і заняття з учнями, оскільки любов вчителя до предмета передається і його учням, а мистецтво навчання полягає не в умінні повідомляти, а в умінні спонукати, будити, викликати бажання оволодіти знаннями. Цінність школи дорівнює цінності його вчителя. Який учитель, така й школа.

Кожна професія як вид спеціалізованої діяльності має свою специфіку, труднощі і суперечності, які необхідно вирішувати і долати під час самої діяльності. У педагогічній справі роль моралі, культури спілкування особливо велика, бо виконуються педагогічні функції: вчитель формує духовний світ, а отже, і моральне обличчя учнів.

Школа повинна виховувати учнів бути витривалими, вміти керувати своїми емоціями, мати вишукані манери, постійно турбуватися про фізичне, духовне здоров'я. У навчально-виховному процесі потрібно спиратися на дитячу допитливість та самостійність, оскільки тільки таким чином можна зберегти бажання навчатись. Рабська дисципліна виховує рабський характер, – доводив Д. Локк (1632-1704) у своїй педагогічній системі. А. Демокрит (460-370рр.до нашої ери) стверджував необхідність узгодження виховання з природою дитини, наголошував про використання дитячої допитливості як опори навчання, про силу навчання, що здатна удосконалювати розум і тіло, про переваги засобів переконання перед засобами примусу, про шкідливість і негативність прикладів, оскільки постійне спілкування з низьким розвиває низькі задатки. Виховання, на його думку, перебудовує людину, переформовує, створює іншу природу. Ні мистецтво, ні мудрість не можуть бути досягнуті, якщо цього не вчиться.

Для того, хто прагне займатися своєю справою й отримувати від цього задоволення, демократія є найбільш сприятливою формою для самоствердження, для реалізації власної активної позиції.

Важливою умовою розвитку творчості в навчальному закладі є свобода критики, проведення творчих диспутів, щире висловлення думок.

Уманська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №10 Черкаської області – експериментальний навчальний заклад Всеукраїнського рівня, обласна та міська опорна